

**NATUUR
MUSEUM
FRYSLÂN**
WETEN WAT ER LEEFT

Port Betaald

NIEUWSBRIEF

LENTE EDITIE 2024

www.natuurmuseumfryslan.nl

VERNIEUWD OPEN ATELIER

Vanaf de meivakantie is het geheel vernieuwde Open Atelier open. In de werkplaats van de preparateurs kunnen bezoekers live meemaken hoe het opzetten van een vogel of zoogdier in zijn werk gaat. En dat is een fascinerend proces waar houtwol aan te pas komt, veel draad, naalden en een föhn. Langzaam zie je hoe een op het eerste gezicht verfromfaaid velletje omgetoverd wordt in een adembenemend mooi ijsvogeltje, een indrukwekkende buizerd of een grappige mol.

In de preparateursruimte is verder een opvallende muur gemaakt, waarin allerlei vormen in allerlei kleuren te zien zijn. Het is een magische muur, want door een bril op te zetten met rode glazen zie je ineens het skelet van een dolfijn. En als je door blauw glas kijkt of door groen, zie je weer hele andere dieren.

Hoogtepunt in het Open Atelier is verder 'Onder de loep', een interactieve tafel. Bezoekers kunnen een object pakken uit een kast, bijvoorbeeld een pimpelmees. Door

het plaatsen van het vogeltje op een zuil, verschijnt op de interactieve tafel allerlei info over de pimpelmees, zoals uiterlijke kenmerken, voedsel, verspreidingsgebied en leuke weetjes. Door informatie en foto's, maar ook korte video's en geluidsfragmenten komt het voorwerp tot leven.

De interactieve tafel is mede mogelijk gemaakt door het Cultuurfonds, het Biodiversiteitsherstelprogramma van de Provincie Fryslân en Zabawas.

TRICERATOPS IN TOWN

Deze zomer komt er weer een dino naar Leeuwarden en wel een hele bijzondere: een Triceratops! Deze plantenetende dinosauriër uit het Krijt staat bekend om het grote nekschild en de drie hoorns op zijn kop. De naam Triceratops betekent dan ook letterlijk: gezicht met drie hoorns. De Triceratops is van 8 juli t/m 21 augustus te zien in een speciaal daarvoor opgezet pop-up museum in de Blokhuispoort, een samenwerking tussen Naturalis Biodiversity Center, dbieb en Natuurmuseum Fryslân.

De komst van de Triceratops maakt deel uit van een groot en uniek project. Naturalis vond in Wyoming, USA het grootste aantal triceratopsfossielen ter wereld, zo'n 1200 botten en botfragmenten! Een team van deskundigen heeft de botten opgegraven, geprepareerd en onderzocht. Daaruit bleek dat het om vijf individuen gaat die deel uitmaakten van een kudde.

Rond deze vijf Triceratopsen wordt een tentoonstelling gemaakt die vanaf oktober in Naturalis te zien zal zijn. Voor het zover is, kan iedereen in het land kennis maken

met deze dinosoort. Naturalis stuurt de dino's namelijk 'on tour': deze zomer gaan de vijf dino's naar vijf locaties in het land, waaronder Leeuwarden. Op iedere locatie is één dier van de kudde te zien.

De *Triceratops horridus* is een indrukwekkend dier. De hoorns doen aan een reusachtige neushoorn denken, de poten lijken wel op die van een olifant. Het enorme nekschild is met niets te vergelijken. Deze plantenetende dinosauriër, met een gewicht van 5.500 kilogram en een lengte van bijna 10 meter, domineerde zo'n 67

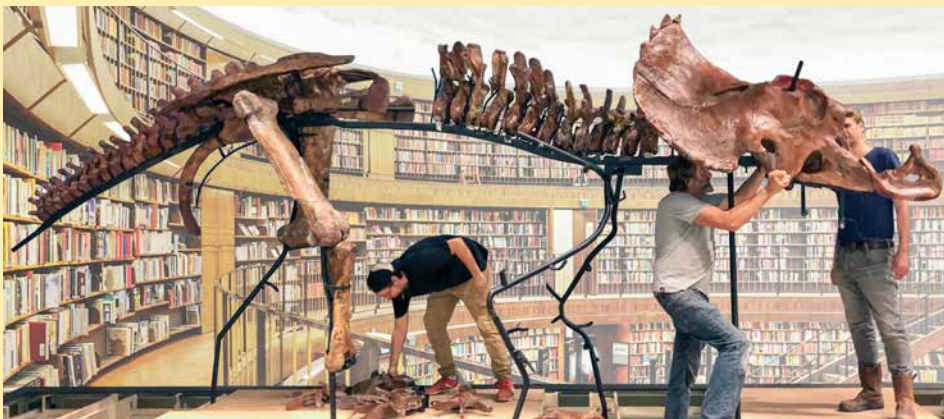
miljoen jaar geleden de moerassen van Noord-Amerika.

In de expo in de Blokhuispoort in Leeuwarden staan bezoekers oog in oog met één van de vijf Triceratopsen. Ze worden meegenomen in het hele proces: van vondst en opgraving naar onderzoek en uiteindelijk tentoonstellen. Onderweg kunnen ze van alles ontdekken over dit imposante dier: waarom heeft de Triceratops een snavel, wat is de functie van het nekschild en waarom heeft het maar liefst drie hoorns?

Naast de expo in het pop-up museum is er nog veel meer te doen. dbieb verzorgt een educatief programma met veel doe-dingen voor kinderen, waarbij nieuwsgierigheid en avontuur centraal staan. Stap bijvoorbeeld in een voetstap van de Triceratops en hoe voelt het om zo'n grote kraag te dragen? Rondom de expo valt van alles te ontdekken.

In Natuurmuseum Fryslân krijgt de expo een vervolg. Nadat vorig jaar de T. rex hier te zien was, een jagende en vleesetende dino, besteedt het museum deze keer aandacht aan de Triceratops en andere planteneters.

De Triceratops is van 8 juli t/m 21 augustus te zien in het pop-up museum van dbieb en Natuurmuseum Fryslân in de Blokhuispoort.

MAAK JE MUSEUMBEZOEK NOG LEUKER

Er zijn verschillende programma's die je museumbezoek nog leuker maken.

MET SUPERMUS OP KLUS

Met *Supermus op klus* is een vrolijke doe-, denk- en ontdekroute voor kinderen door het hele museum. Het is een intuïtief programma zonder vaste route, kinderen kiezen hun eigen pad. Kinderen krijgen een gereedschapsgordel mee met hamers en pleisters. Op de hamer staan doe-opdrachten en op de pleisters denk-opdrachten. Op de hamer staat bijvoorbeeld dat je het dier of voorwerp dat je hier ziet moet beschrijven voor iemand anders uit het gezin, die zijn ogen dicht heeft. Bij de pleister kan een opdracht bestaan uit het samen lezen van een informatiebordje. Wat weet je nu dat je eerst nog niet wist? De opdrachten zijn gericht op: wat kun jij goed? Wat vind je leuk om te doen en wat zou je ook willen leren?

Met *Supermus op Klus* is geschikt voor kinderen in de leeftijd van 5 tot 12 jaar. Er zijn geen kosten aan verbonden. Het programma maakt onderdeel uit van het vaste aanbod van het museum.

AUDIOTOUR

In de audiotour neemt conservator Peter Koomen je mee langs veertien topstukken uit de collectie, zoals de klapperdief, de potvis en de archaeopteryx. Hij vertelt interessante verhalen over maretak, legt uit hoe het opzetten van dieren precies in zijn werk gaat en neemt je mee in de geschiedenis van het museum. De tour is beschikbaar in het Nederlands, Fries, Engels en Duits. De kosten ervan bedragen € 1,-.

MIJN MINIATUURMUSEUM

In de winkel is mijn miNiATUURmuseum te koop, een pakket waarmee je je eigen mini-museum kunt maken. Je krijgt een

bouwplaat mee naar huis en een tasje met materialen zoals blokjes hout, lapjes vilt en houten poppetjes. Je moet zelf alleen nog klei toevoegen – en een hoop creativiteit natuurlijk. Je kunt je mini-museum zo uitgebreid maken als je zelf wilt. Op de website vind je allerlei tips en voorbeelden. Als het klaar is, kun je je eigen verzameling (stenen, schelpen, dino's of wat dan ook) erin zetten.

Het mini-museum is in de museumwinkel te koop voor € 2,50.

BIODIVERSITEITSDAG LEEUWARDER BOS

Trek op zondag 9 juni je laarzen aan, neem je verrekijker mee en kom naar de jaarlijkse Biodiversiteitsdag in het Leeuwarder bos. Op deze dag gaan deskundigen samen met het publiek het bos of het veld in op zoek naar nieuwe soorten planten en dieren. Ook dit jaar is er weer een samenwerking met IVN afdeling Leeuwarden, die elk jaar een Sloopjesdag houdt. Kinderen worden daarbij uitgedaagd om echte sloopjesexperts te worden.

Het Leeuwarder bos is door het Natuurmuseum bestempeld als buitenlokaal. Verschillende educatieve programma's brengen kinderen hier in contact met de levende natuur. Daarnaast wordt er veel onderzoek in het Leeuwarder bos verricht, waardoor er meer en meer bekend wordt over de aanwezige flora en fauna. De Biodiversiteitsdag draagt bij aan deze grootschalige inventarisatie van het bos. Alle waarnemingen worden doorgegeven op Waarneming.nl. Het afgelopen jaar zijn er al weer een kleine 300 nieuwe soorten ontdekt, waardoor de teller nu op 3295 verschillende dieren en planten staat!

De hele dag door vinden er excursies plaats. Onder begeleiding van deskundigen gaan deelnemers op zoek naar onder andere vogels, insecten en spinnen. Ook is er voor een beperkt aantal deelnemers een kano excursie waarbij de sloten in het bos worden verkend. Tussen de excursies

door kunnen kinderen met medewerkers van IVN waterbeestjes vangen in de sloot. Deze waterbeestjes kunnen met behulp van een zoekkaart op naam worden gebracht.

PRAKTISCH

De Biodiversiteitsdag vindt plaats op zondag 9 juni tussen 10:00 en 17:00 uur. Centrale punt is Rustpunt-Buitencentrum Leeuwarder bos. Deze is te vinden op vijftig meter van de kruising Havanklaan en Vierhuisterweg. Vanaf hier zullen ook de excursies vertrekken. Parkeren met de auto is alleen mogelijk op het parkeerterrein Leeuwarder bos in de bocht van de Havanklaan.

Het programma met excursies en tijden is te vinden op de website van het Natuurmuseum. De kanotocht vertrekt ook vanaf het Rustpunt. Er is een beperkt aantal plekken beschikbaar

voor het kanoën, aanmelden gaat via hbarelds@natuurmuseumfryslan.nl.

Voor andere excursies hoeven mensen zich niet aan te melden. Alle excursies en activiteiten zijn gratis.

Het is raadzaam om bij een excursie wandelschoenen aan te doen en bij een vogelexcursie een verrekijker mee te nemen. Als kinderen waterdierjes willen vangen is het handig om laarzen te dragen.

Voor meer informatie zie: www.natuurmuseumfryslan.nl en www.ivn.nl/sloopjesdagen.

LEEUWARDER BOS SMARTPAD

Er is een nieuw educatief programma ontwikkeld buiten de museummuren; een speurtocht door het Leeuwarder bos waarbij kinderen met hun telefoon en een rugzak op pad gaan. Tijdens de tocht gaan ze aan de hand van QR-codes aan de slag met weetjes en doe-opdrachten.

Speciaal voor deze actieve ontdekkings-tocht zijn in het bos palen geplaatst, waar de kinderen naar op zoek moeten gaan. Na het scannen van de QR-codes op deze palen worden filmpjes geactiveerd die informatie geven over het Leeuwarder bos. Waarom is het bos aangelegd en waar

wordt het voor gebruikt? Ook worden doe-opdrachten duidelijk uitgelegd. De materialen uit de rugzak zijn hierbij nodig. Aan het eind van de speurtocht werkt elk groepje aan een eindopdracht.

Het smartpad is een leuke manier om het bos te gaan verkennen met het gezin, als kinderfeestje of met een schoolgroep. De rugzakken voor de bosspeurtocht kun je afhalen bij het Natuurmuseum. Er is minimaal één smartphone per groepje nodig. Nieuwsgierig? Kijk op de website voor meer informatie.

PRAKTISCH

Geschikt voor: families en schoolgroepen
Leeftijd: 7 t/m 12 jaar
Duur: 1,5 uur tot 2 uur
Kosten: zie website
Periode: hele jaar door
Beginpunt: Rustpunt-Buitencentrum Leeuwarder bos, op vijftig meter van de kruising Havanklaan en Vierhuisterweg
Reserveren: via www.natuurmuseumfryslan.nl of per email educatie@natuurmuseumfryslan.nl.

GRATIS DINSDAG

Vorig jaar was er de gratis donderdag, dit jaar is er een vervolg met de gratis dinsdag. We hebben voor dinsdag gekozen, zodat mensen die niet op de donderdag konden komen, nu ook de kans krijgen om het museum te bezoeken. De gratis dinsdag geldt voor alle dinsdagen die buiten de officiële schoolvakanties vallen, zoals gepubliceerd op de website van de Rijksoverheid (zowel regio Noord, Midden als Zuid).

Op de gratis dinsdag is de Onder-WaterSafari (4+) bij te boeken voor een sterk gereduceerd tarief van € 1,- p.p. Kijk voor verdere spelregels op de website.

IN DE SPOTLIGHT

In het museum werkt een groot aantal mensen; vaste medewerkers, stagiaires en vrijwilligers. In elke Nieuwsbrief staat er één in de schijnwerpers. Deze keer is het de beurt aan Ike Ernsting, vrijwilliger bij de OnderWaterSafari.

Hoe ben je bij het Natuurmuseum terecht gekomen?

Al zo lang als ik in Leeuwarden woon, meer dan 40 jaar, kom ik in het Natuurmuseum. Ik geniet er van de tentoonstellingen en de vaste collectie. De liefde voor de natuur komt je tegemoet. Het favoriete uitje van mijn kinderen was een wandeling door 'de sloot', die onder het museum was. Spannend en leerzaam. Bij mijn werk in het speciaal basisonderwijs kwam ik er met mijn groep. Een mooie opstap naar de natuurlessen in de klas. Nu ik met pensioen ben werk ik als vrijwilliger bij de OnderWaterSafari. Ik vind het fijn om mijn steentje bij te dragen aan dit belangrijke museum.

Vertel eens wat over je werk

Ik heet de mensen welkom bij de OnderWaterSafari en vertel wat er gaat gebeuren als ze op safari gaan. De oude vissershut waar ze naar toe gaan is een goed begin. Ze zien filmpjes over water en het diorama van de watervogels achter de ramen van de hut. Daarna naar beneden waar ze met een 'watertaxi' door de sloot en de Waddenzee 'varen'. Als ze weer 'boven water' zijn gekomen is er een 3D-filmpje over de Waddeneilanden.

Wat vind je leuk aan je werk?

Iedereen die uit de safari komt is tevreden en de kinderen roepen vaak: 'Nog een keer!' Wat wil je als vrijwilliger nog meer? Ik geniet van de verbazing van mensen die het onverwacht mooi vinden en de korte gesprekken die daaruit voortkomen.

Wat vond jij de mooiste grote tentoonstelling?

Het was heel bijzonder om mee te werken aan de Grutto tentoonstelling *Het Grote Grutto Theater* in 2018. De Gif tentoonstelling uit 2020 staat op de tweede plaats.

Wat betekent de natuur voor jou?

De natuur, daar kan ik niet zonder! Ik ben er elke dag wel te vinden, in mijn tuin, op fietstochten, vogels kijken, wandelingen. Favoriet is de Waddennatuur.

Wat zijn je hobby's?

Drie keer raden.....de natuur in gaan, fietsen, wandelen, tekenen en schilderen.

Zet 'm op!

TENTOONSTELLING ROND HET NEDERLANDS KAMPIOENSCHAP PREPAREREN

Sinds februari staat Zet 'm op! in het museum, een tentoonstelling rond het Nederlands Kampioenschap Prepareren. Dit kampioenschap vindt iedere twee jaar plaats in het Natuurmuseum. Preparateurs uit heel Nederland hebben hun mooiste werk ingestuurd. Het levert een bonte stoet aan dieren op: vogels, zoogdieren en skeletten van dieren uit binnen- en buitenland.

In *Zet 'm op!* zie je allerlei zoogdieren: egels, vossen en reeën, maar ook dieren die je niet zo snel tegenkomt zoals een Kaapse bosbok, een Amerikaanse nerts en een Nevadaroedvos. En heb je wel eens van een Egyptische ichneumon gehoord? Ook onder de vogels zijn er bekende soorten (eksters, kraaien en puttertjes), maar ook veel exotische en kleurrijke exemplaren zoals Goulds amadines, Bichenows astrild en de Livingstone toerako. Er zitten indrukwekkende roofvogels tussen zoals een steenarend, maar ook een hele verzameling uilen: van de imposante oehoe tot het schattige steenuiltje.

Tot nog toe wisten we niet welke dieren (en welke preparateurs) in de prijzen zijn gevallen. Is de sabelantilope het mooiste zoogdier, valt de Kookaburra wellicht in de prijzen? Wie heeft het mooiste skelet

in elkaar gezet of de beste biologische groep (meerdere verschillende dieren bij elkaar)? De juring heeft al in februari plaatsgevonden en nam twee hele dagen in beslag. Gelet werd op het complete plaatje, maar ook op de kleinste details. Zo is de stand van het gehele preparaat belangrijk, de anatomie en spieropbouw, de houding, het voetstuk en de moeilijkheidsgraad. Een ree opzetten met de bek open is bijvoorbeeld een stuk moeilijker dan met gesloten bek.

In het eerste weekend van april vindt, tijdens een besloten bijeenkomst van de Nederlandse Vereniging van Preparateurs, de prijsuitreiking plaats. Er worden per categorie eerste, tweede en derde prijzen uitgereikt, maar ook eervolle vermeldingen. En wie mag zich de beste allround-

preparateur van Nederland noemen? Het Natuurmuseum heeft zelf de publieksprijs in het leven geroepen: bezoekers kunnen tot die tijd een stem uitbrengen op hun favoriete object. Na dit weekend zijn de prijswinnende preparaten voorzien van een rozet, zodat iedereen kan zien welke vogels en zoogdieren het mooiste zijn opgezet.

De preparateurs hebben hun best gedaan hun preparaat zo levensecht mogelijk weer te geven. Mensen die zich met taxidermie bezighouden hebben veel affiniteit met de natuur. Ze hebben er ontzag voor en vinden het jammer dat de natuur vergaat. Door hun werk willen ze deze behouden. Kleine momenten in het leven van een dier worden zo vereeuwigd. Dwaal langs de parade van vogels en zoogdieren en verwonder je over de zwemmende muskusrat en de mollen die in hun gangenstelsel aan het graven zijn. Over de dwergmangoest die zich uitrekt, de kokmeeuw die een frietje pikt en het steenuiltje dat een worm uit de grond trekt. *Zet 'm op!* is in die zin dan ook een ode aan de natuur.

Zet 'm op! is mede mogelijk gemaakt door de Provincie Fryslân. De expositie is te zien t/m 2 juni 2024.

mijn miNiATUURmuseum

Welke vondsten of verzameling heb jij in huis?

Maak het van blokken

Zoek thuis in je blokkendoos naar mooie blokjes (of kijk in de kringloopwinkel). Je kunt blokken stapelen en er kleine bouwwerken mee maken. Moeilijk en makkelijk, bouwen met blokken is voor alle leeftijden!

stappen:

Welke vondst past op welk blokje? En wat is de beste plek? (Je kunt het miNiATUURmuseum gebruiken om alles in te zetten). Maak van alle onderdelen een mooie tentoonstelling. Leef je eens in: als jij mini-publiek zou zijn, is deze tentoonstelling dan uniek genoeg? Is de route spannend? Met welke vondst wil je beginnen of eindigen? Wat zou jij nog willen veranderen? Gebruik stiften om de blokjes te decoreren en gebruik eventueel verf om het kleur te geven.

nodig:

- houten blokken in allerlei formaten en vormen
- jouw unieke vondst of verzameling
- zwarte stift (eventueel verf)
- mijn miNiATUURmuseum bouwplaat (te koop in onze museumwinkel)

In een tentoonstelling worden vaak 'reuzenblokken' gebruikt om daar unieke collectiestukken op te zetten. Soms worden deze reuzenblokken ook gebruikt om een muur of een spannend poortje van te bouwen.

bezoek
mijn miNiATUURmuseum

Laat je inspireren op onze Pinterest pagina
pinterest.com/natuurmuseumfryslan

KIDS

PRAAMVAREN IN DE MEIVAKANTIE

In de meivakantie organiseert het **Natuurmuseum in samenwerking met Praamvaren Leeuwarden en de vrijwilligers van Het Rustpunt Buitencentrum Leeuwarder bos een tocht per praamboot naar het Leeuwarder bos. Daar kun je een uniek stukje natuur aan de rand van de stad ontdekken.**

Bij de aanlegplaats in het Leeuwarder bos staan de vrijwilligers van Het Rustpunt klaar om een geur- en smaak wandeling te begeleiden of er is de mogelijkheid om een geocache-speurtocht te doen. Natuurlijk is er ook koffie en thee.

PRAKTISCH

Data: 1 en 8 mei 2024.

Afvaart: om 14.00 uur (om 16.30 uur is de praam terug in de Prinsentuin)

Vertrekpunt is Natuurmuseum Fryslân

Kosten: zie website

Opgave kan tot 5 dagen voor de afvaart via aanmelden@natuurmuseumfryslan.nl

Na bevestiging via mail kan op de dag zelf betaald worden aan de kassa van het museum. Als de boot niet vol geboekt is, is losse verkoop op de dag zelf ook nog mogelijk.

Natuurmuseum Fryslân organiseert dit uitje in samenwerking met Praamvaren Leeuwarden en Het Rustpunt Buitencentrum Leeuwarder bos. Alle partijen behouden zich het recht voor om bij onvoldoende deelname of slecht weer de afvaart te annuleren.

GEOLOGIE KIDS MIDDAG

Op zondag 14 april zijn kinderen van 8 tot 14 jaar van harte welkom bij de Geologie KIDS middag, die deze keer over fossielen gaat. We gaan onder andere met behulp van de microscoop zoeken naar minifossielen in het zand en ammonieten van pyriet schoon borstelen. Na afloop mag je ze mee naar huis nemen!

Wil je meedoen, geef je dan zo snel mogelijk op bij Hendrik Zijlstra, zijlstrakroon@kpnplanet.nl. De kosten voor deze middag zijn € 5,- te

voldoen aan het begin van de middag. Kinderen en kleinkinderen van de LVGA afdeling Fryslân (voorheen GEA-Kring Friesland) zijn gratis.

GEOLOGIE LEZINGEN

De LVGA afdeling Fryslân (voorheen GEA-Kring Friesland) organiseert regelmatig een lezing voor haar leden in het Natuurmuseum. Ze vinden plaats op de woensdagavond. Vrienden van het Natuurmuseum zijn van harte uitgenodigd deze lezingen bij te wonen en hebben gratis toegang. Inloop is vanaf 19.30 uur, de lezingen beginnen om 20.00 uur.

Het programma ziet er als volgt uit:

17 april 2024: Namibië... een rondreis door de natuur. door Rik Dillen

Na een nogal rumoerige geschiedenis is Namibië, het vroegere 'Zuidwest Afrika',

een paradijs geworden voor natuurliefhebbers. Tijdens de lezing neemt Dillen je mee op reis om tal van spectaculaire natuurfenomenen te bezoeken en uiteraard ook de nodige mineralenvindplaatsen. De landschappen zijn er onvergetelijk mooi en de mineralogische vondsten meer dan de moeite waard.

Voor vragen over de LVGA afdeling Fryslân kan contact worden opgenomen met Harm Wieringa voorzitter@geologiefriesland.nl of Anja Hofmeester secretaris@geologiefriesland.nl. Je kunt ook de website raadplegen www.geologiefriesland.nl.

AGENDA

- t/m 2 juni: Zet 'm op!
- 14 april: Geologie KIDS middag
- 17 april: Geologie lezing over Namibië
- 1 mei: praamtocht Leeuwarder bos
- 8 mei: praamtocht Leeuwarder bos
- 9 juni: Biodiversiteitsdag Leeuwarder bos

Verwacht

- 8 juli t/m 21 augustus: Triceratops in Town

ZAKENVRIENDEN

Een duurzame vriendschap voor een duurzame toekomst! De volgende organisaties steunen het werk van Natuurmuseum Fryslân:

grafische groep van der eems

PADDENSTOELENWERKGROEP

Het voorjaar heeft zijn eigen specifieke paddenstoelen. Komend voorjaar organiseert de Paddenstoelen Werkgroep Friesland excursies om naar deze paddenstoelen op zoek te gaan.

Vindt u het leuk om met paddenstoelen bezig te zijn, dan bent u van harte uitgenodigd om deel te nemen aan de activiteiten van de werkgroep. Houdt u voor actuele informatie de website van de werkgroep in de gaten: www.paddenstoeleninfriesland.nl.

Rode keltzwam (*Sarcoscypha coccinea*) (© Sjoerd Greydanus)

De Nieuwsbrief is een uitgave van het Natuurmuseum Fryslân en verschijnt vier maal per jaar. De Nieuwsbrief geeft informatie over tentoonstellingen en activiteiten voor en achter de schermen.

Eindredactie: Natuurmuseum Fryslân
ISSN: 1875-7545

Natuurmuseum Fryslân
Schoenmakersperk 2
8911 EM Leeuwarden
T 058 233 22 44
I NATUURMUSEUMFRYSLAN.NL
E info@natuurmuseumfryslan.nl

©2024 Natuurmuseum Fryslân

